

ПРАВО ВЕТО В ПРАКТИЦІ УКРАЇНСЬКОГО І МІЖНАРОДНОГО ПАРЛАМЕНТАРИЗМУ

THE VETO RIGHT IN PRACTICE OF UKRAINIAN AND THE INTERNATIONAL PARLIAMENTARISM

Погорелова З.О.,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

У статті здійснено теоретичний аналіз юридичної природи права вето, розглянуто історію становлення права, його видів. Досліджено сутність та правовий характер повноваження Президента України застосовувати право вето стосовно прийнятих Верховною Радою законів. Проведено порівняльний аналіз по використанню права вето у інших країнах на прикладах США, Франції, Німеччині та інших держав. Запропоновано шляхи щодо вдосконалення законодавства України.

Ключові слова: Президент, право вето, абсолютне вето, суспензивне вето, вибіркове вето, пропозиція Президента до прийнятих Верховною Радою України законів.

В статье осуществлен теоретический анализ юридической природы права вето, рассмотрена история становления права, его видов. Исследованы сущность и правовой характер полномочий Президента Украины применять право вето в отношении принятых Верховным Советом Украины законов. Проведен сравнительный анализ по использованию права вето в других странах на примерах США, Франции, Германии и других государств. Предложены пути совершенствования законодательства Украины.

Ключевые слова: Президент, право вето, абсолютное вето, суспензивное вето, выборочное вето, предложение Президента по принятым Верховным Советом Украины законов.

In the article the theoretical analysis of the legal nature of the veto, reviewed the history of becoming law, and its species. The essence and legal nature of the President of Ukraine powers concern the veto laws are adopted with Parliament. The comparative analysis gets about the using of veto in the examples of such countries as US, France, Germany and other countries. Submitted proposal «to mitigate the veto», namely the mechanism to overcome it by amending the Constitution concerning the quorum for overriding the veto by Parliament by an absolute majority of the constitutional composition of the Verkhovna Rada of Ukraine MPs to overcome a presidential veto, 50% + 1 vote of MPs. Demonstrated imperfect regulation act, which has to execute the President's veto and Ukraine introduced its proposal to determine the decree of Ukrainian President, because it is an act of state and has significant legal consequences. «Decree» design «veto» the president, on the one hand, would contribute to the democratization and transparency of public power, as would enable the public to get acquainted with him, and the other – would open the opportunity to challenge a decree veto in the Constitutional Court of Ukraine. The attention is focused on the specific soft relationship between the president and parliament in terms of conflict of subjects of legislative procedure. Proposals for improving the legislation of Ukraine

Key words: president veto, absolute veto, veto Suspenzyvne, selective veto, the President's proposals to the Verkhovna Rada of Ukraine adopted the law.

Актуальність теми. У контексті здійснення в Україні політико-правової реформи важливе місце посідають проблеми удосконалення роботи парламенту, удосконалення законодавчого процесу. Сьогодні стає дедалі очевидним, що ефективність і дієвість законів залежить від того, наскільки є чіткими і узгодженими норми щодо їх ініціювання, розгляду, прийняття. У зв'язку з цим особливого значення набуває осмислення участі Президента з точки зору суб'єкта, що наділяється широкими повноваженнями у законодавчому процесі та його виключного вправа накладення вето на законопроекти. Ще більше актуалізується окреслена тема в силу її недостатнього правового регулювання, дискусійності у науковому полі. Окремі аспекти науково-теоретичних засад здійснення законодавчого процесу розглядаються у працях учених-юристів, а саме: А.П. Зайця, Ю.М. Бисаги, В.І. Борденюка, Г.С. Журавльової, В.С. Журавського, О.В. Зайчука, Л.Т. Кривенко, О.І. Ющика, С.Г. Серьогіної, Ю.Г. Барабаша, О.І. Костицької, Я.О. Берназюка, О.В. Скрипнюка, В.Л. Федоренко, Д.М. Белова та ін. Потреба в науковому осмисленні і аналізі права президентського вето не тільки не втратила своєї актуальності, але і завдяки докорінним змінам, які відбуваються в Україні сьогодні, набула якісно нового значення. З огляду на сказане, метою статті є з'ясування основних аспектів вдосконалення механізму взаємодії вищих органів державної влади як напрям підвищення ефективності управління інституту президентства в Україні. Для досягнення поставленої мети проаналізуємо основні повноваження Президента у відносинах з іншими інститутами влади та з'ясуємо основні суперечності у цій галузі, проведемо порівняльний аналіз реалізації пра-

ва вето в інших країнах. Виклад основного матеріалу. «Вето (від лат. Veto – забороняю) – заборона або призупинення верховним органом держави введення в дію постанови законодавчого органу (парламенту або однієї з його палат)» [1, с. 70]. Історія становлення права вето пов'язана з законодавчою діяльністю парламенту Великобританії. Спочатку парламент, звертаючись до короля зі спеціальною петицією, ставив питання про видання конкретного правового акту. Якщо король погоджувався з викладеними принципами в петиції, видавав відповідний акт. На початку XVII ст. ця практика була змінена, і петиції набули значення проєктів правових актів, які король міг схвалити чи відхилити, але не змінити за змістом. Відмова короля санкціонувати схвалений палатами акт обґрунтовувалася певними міркуваннями й отримала назву вето. Воно носило абсолютний характер і не передбачало можливості подолання [2, с. 76]. Становлення парламентаризму трансформувало розуміння вето, і воно набуло характеру повноваження глави держави, здійснюваного в умовах поділу влади. Сучасна міжнародна практика з приводу наділення глав держав правом вето зводиться до того, що воно напряму залежить від форми правління. Так, у президентських республіках глава держави має сильні повноваження у законодавчій діяльності. У таких державах характерною є складна система подолання вето Президента на відміну від парламентських, де ця процедура, як правило, є досить простою. Застосування права вето в республіках зі змішаною формою правління напряму залежить від конституційно визначених повноважень Президента та від партійної конфігурації парламенту. Конституційне право виділяє такі види права вето.

Абсолютне вето – існує формально у деяких державах, хоча на практиці не використовується, до прикладу, у Великобританії і Бельгії. Такий інститут слід розглядати як «резервну могутню зброю глави держави на випадок кризових ситуацій і протистояння різних політичних сил» [3, с. 101]. До прикладу, Конституція Індії наділяє Президента правом відхиляти такі законопроекти легіслатур штатів, які можуть бути резервовані для його розгляду губернатором відповідного штату. З цього приводу Д. Басу відзначає, що в даному випадку практично не існує якого-небудь засобу, що дозволив би подолати вето Президента. Ця прерогатива є «одним із засобів здійснення центрального контролю в умовах федерації, що тяжіє до унітарної держави» [4, с. 292].

Суспензивне вето (відкладальне) наділяє главу держави правом повернути переданий йому законопроект для повторного обговорення в парламенті. Це вето долається парламентом. Вибіркове вето найбільш гнучке і тому дає можливість главі держави більш цілеспрямовано впливати на законодавчий процес. Такими повноваженнями наділений глава держави у Франції, Мексиці, і він накладає вето не в цілому на законопроект, а на його окрему статтю, розділ. Відповідно, якщо президент може вибірково накласти вето на окремі неприйнятні частини законопроекту, то він має можливість коригувати законодавчий процес за допомогою вірно підібраних взаємних послуг, що підсилює його владу порівняно з тими варіантами, в яких право вето накладається на весь законопроект, а не на його частини. «Кишенькове» вето притаманно законодавчій процедурі в США. Президент, коли його не влаштовує законопроект, а до перерви сесії Конгресу залишається менше 10 днів, може відкласти законопроект («кладе до кишені»), мотивуючи тим, що 10-денний строк перервано і повертати законопроект немає куди, бо Конгрес знаходиться на канікулах. Президентська «бездіяльність» використовує прогалину у законодавстві, адже не існує прописаної процедури розв'язання такої ситуації. Конгрес, повертаючись з канікул, може знов розглянути законопроект, але вже з першої стадії, як новий законопроект. Ст. 106 Конституції України наділяє Президента України правом вето щодо прийнятих законів із наступним поверненням їх на повторний розгляд. Деякі вчені застосування Президентом України права вето вважають окремою стадією законодавчого процесу, причому подолання вето відносять до парламентської стадії, а застосування – до позапарламентської. Право вето є одним із засобів ефективного впливу президента на законодавчий процес, в результаті використання якого він стає активним учасником процесу прийняття законів. На наш погляд, доцільно розглядати «право вето» як передбачену Конституцією можливість Президента України відмовитись від підписання і, як наслідок, оприлюднення закону. Аналіз наукової літератури у сфері законотворчого процесу підтверджує факт декількох підходів до розуміння «права вето» і його природи. На думку С.Г. Серьогіної, право вето разом з правом законодавчої ініціативи глави держави, повноваженнями щодо підписання та обнародування законів, а також правом призначати всеукраїнський референдум відноситься до компетенції Президента України у сфері законодавчої діяльності [5, с. 218]. До цієї думки схиляється і І.О. Костицька [6, с. 48]. «Право вето є правозастосовним актом глави держави», – стверджує В.Л. Федоренко [7, с. 62]. Автор розділяє думку Д.В. Мазура, який вважає, що документальне оформлення права вето не є актом правотворчості, оскільки не встановлює, не змінює і не скасовує норми права, однак є найважливішою частиною законотворчого процесу [8, с. 108]. Слід зазначити, що не у всіх країнах за главою держави визнається таке право. У ФРН президент такого права не має, і він зобов'язаний ухвалити всі закони, прийняті парламентом і представлені йому на підпис канцлером, що очолює уряд [9, с. 111]. Конституція Іспанії визначає лише термін промпульгації законів королем, а права вето не передбачає. На сьогодні, зважаючи на політичну ситуацію, право вето

відмінено в Іспанії, Швеції, Японії, Австрії, Вірменії, Буркіна-Фасо та інших державах. Водночас слід звернути увагу на те, що практика застосування права вето не піддається однозначній оцінці. Якщо взяти до розгляду реалізацію Президентом України права вето на прийняті Верховною Радою закони, яка склалася в умовах дії нової Конституції України, то протягом року після її прийняття були вотовані 42 закони. Статистика роботи Верховної Ради 3-го скликання за період з початку своєї роботи (травень 1998 р.) до 23 березня 2001 р. наводить такі дані: парламентом повторно розглядалися 188 законів, стосовно яких було накладено вето, а подолано вето було всього 14 разів. При цьому за цей період парламентом ухвалено 789 законів. Згідно з балансом розгляду законопроектів Верховною Радою України 3-го скликання, у зв'язку з вето Президента повторно розглянуто і введено в дію 233 законопроекти, а повторно не прийнято 63 законопроекти. Перейшло на наступне читання 49 законопроектів [10, с. 12]. Отже, вето накладалося в зазначений період майже на кожен четвертий прийнятий парламентом закон і долалося, відповідно, ще рідше. Колишній постійний представник Президента у Верховній Раді, народний депутат Р. Безсмертний доводив, що причиною 70% вето, накладених Президентом, є невідповідний рівень законів з правової точки зору, але таке трапляється не завжди, мають місце і інші причини вотовання законів. Як стверджує О. Баталов, на його частоту застосування права вето впливають електоральний цикл та висока підтримка президента у парламенті. Так, президент, який має більшість у парламенті, накладає незначну кількість вето, тоді як політично «слабкий» президент має достатньо високий рівень вотовання законопроектів [11]. Проведемо порівняльний аналіз по використанню права вето у інших країнах. Практичний досвід у цій сфері належить Сполученим Штатам. Середньорічні цифри показують реалізацію права вето серед тих американських президентів, які користувалися цим правом у великих масштабах: Т. Рузвельт – 53, Г. Трумен – 31, Д. Ейзенхауер – 36. Причому ці показники приходяться в середньому на 700 і більше законів. Як зазначив В.М. Шаповал, накладення вето на прийняті Конгресом законопроекти – це двостороння зброя, надмірне використання якої може спричинити не лише політичну кризу, а й порушити баланс між гілками влади, органами, що їх уособлюють [12, с. 80]. Одержані дані свідчать, що Рузвельт посідає перше місце по використанню ним права вето. Істотним є той факт, що жоден президент другої половини нинішнього століття не повторив його практику. Після прийняття нової Конституції України друге місце після Ф. Рузвельта посідав український Президент (42 вето). Якщо дані порівняння роботи, враховуючи різницю у кількості законів, що приймаються щорічно конгресом і українським парламентом, то перше місце буде визначатися за нашою практикою. Конституція 1996 р. ускладнила процес подолання парламентом вето Президента, встановивши норму, за якою подолання вето Президента забезпечується не менш ніж 2/3 голосів від конституційного складу депутатів. Враховуючи те, що сьогодні кількість депутатів дещо менша, ніж передбачено Конституцією, бо не у всіх округах обрані депутати, та не усі вони працюють на засіданнях з тих чи інших причин, складається ситуація «зверхності інституту Президента над законодавчим органом», що суперечить ст. 75 Конституції України. На наше переконання, деякі положення Конституції щодо законодавчої процедури нераціональні і мають бути змінені або уточнені, як, наприклад, необхідність подолання президентського вето на закон двома третинами від конституційного складу Верховної Ради, особливо враховуючи право Президента права на звернення до Конституційного Суду. На нашу думку, цю проблему можна вирішити через «пом'якшення вето», а саме механізм подолання президентського вето потребує внесення змін до Конституції стосовно кворуму для подолання вето парламентом. Нам вважається правильним встановлення

абсолютної більшості від конституційного складу депутатів Верховної Ради України для подолання президентського вето, тобто 50% + 1 голос парламентарів. Внесення змін до Конституції України необхідне, адже за умови політичного протистояння Президента й коаліційної більшості глава держави може блокувати законодавчу діяльність парламенту, маючи підтримку понад 1/3 парламентарів.

Візьмемо до прикладу Францію. Враховуючи те, що французька Конституція 1946 р. скоротила повноваження парламенту, розширивши їх для Президента і уряду, вона дуже лояльно вирішує питання ветоування. За ст. 10 Конституції Франції Президент має обнародувати закони протягом 15 днів. До закінчення цього терміну президент може вимагати від парламенту нового обговорення закону чи його статей, у чому йому не може бути відмовлено. Ніяких інших вимог у законі не передбачено, а правила щодо необхідності певного кворуму для подолання вето президента на прийняття парламентом законів відсутні. Майже за 30 років після затвердження Конституції були лише два випадки, коли президент Франції зажадав повторного розгляду прийнятого парламентом закону.

Така кількість депутатів успішно долає вето у Болгарії, Румунії, Македонії, Нігерії, Перу, Болгарії, Тайвані; 2/3 голосів депутатів для подолання вето вимагають основні закони Білорусії, Казахстану, Росії [13]. Президентське вето є важливим державно-правовим інструментом, і, безперечно, мають рацію ті, хто підкреслює його необхідність для ефективної дії механізму стримувань і противаг, який має забезпечити ефективний захист своєї компетенції як парламентом, так і Президентом. Досвід засвідчує, що не завжди інститут президентського вето відповідає правовому призначенню. Інколи вето виступає інструментом протистояння глави держави діям Верховної Ради. Саме з цього приводу Верховна Рада України звернулася до Президента 15 серпня 1997 р. Ми пригадуємо ситуацію, коли Верховною Радою України було двічі подолано вето, що наклав Президент на Закон «Про місцеві державні адміністрації». Такі дії Президента створюють небезпечний прецедент невиконання гарантом Конституції та її норм. І ми погоджуємося з думкою Л. Кривенко, що «парламент, який конституційованим єдиним законодавчим органом, фактично зводиться лише до становища законообговорюючого органу, оскільки формалізовані результати його діяльності просто переключуються, трансформуються у юридичне ніщо» [14, с. 37]. Подібну ситуацію Конституція України не регулює, вона не містить правил, які б визначали наслідки в разі недодержання главою держави конституційного припису. Ст. 104 Конституції України 1978 р. передбачала, що Президент зобов'язаний підписати вотований ним закон у разі його прийняття парламентом при повторному розгляді більшістю голосів від фактичної кількості народних депутатів, повноваження яких визнано і не призупинено достроково в порядку, встановленому законом. В Україні і після повторного прийняття закону підпис Президента необхідний, що значно ускладнює його прийняття.

Не можна не погодитись з О.М. Мудрою, що прийняття якісного закону вимагає насамперед взаємодії і співробітництва всіх учасників законодавчого процесу. Адже конфронтація між ними призводить до гальмування останнього, прийняття таких законодавчих актів, які, набравши чинності, одразу потребують змін. Тому слід ввести в дію принцип стримувань і противаг, узгодити дії всіх гілок влади, передбачити правила їх взаємодії [15, с. 11].

У світовій практиці також успішно врегульовується такий момент. Згідно з американською Конституцією, законопроект, вотований президентом, у разі його повторного прийняття двома третинами голосів обох палат Конгресу стає законом і підпису президента на цій стадії законодавчого процесу не вимагає.

Наступною проблемою, яка виникає при підписанні законів президентом, є строки повернення законів до

парламенту для повторного розгляду. Наша законодавча практика пам'ятає, як Закон України «Про зупинення спадку сільськогосподарського виробництва і продовольчого забезпечення країни» було повернуто через 21 день, тобто із запізненням на шість днів, Закон «Про Рахункову палату Верховної Ради України» – через 18 днів, Закон «Про державні гарантії відновлення заощаджень громадян України» – через 20 днів. Такі дії Президента засвідчують не лише порушення законодавства, але і принижують роль Конституції України.

Інститут вето в будь-якій з його форм, на думку О.Н. Ярмиша та О.М. Коломієць, не можна вважати демократичним, бо він ставить діяльність виборного органу – парламенту – в залежність від одноосібно глави держави, за яким завжди стоять певні політичні сили [16, с. 102]. У науковому колі існують різні погляди щодо природи документу, яким оформляється рішення Президента України про застосування права вето щодо прийнятих законів України. Негативним фактом правової регламентації процедури вето є те, що жоден законодавчий акт України не встановлює юридичної форми акту-документу, яким оформлюється вето Президента. Так, при прийнятті рішення Конституційний Суд України у справі за конституційним поданням 73 народних депутатів стосовно прийнятого Верховною Радою України Закону «Про внесення змін до статті 98 Конституції України» розгорілася масштабна дискусія з приводу права вето Президента. Мали місце такі позиції учасників дискусії: «вето Президента України є актом-дією, прийняття якого не вимагає подальшого закріплення в акті-документі», «вето Президента не є актом Президента України, а тому не може бути предметом оцінки Конституційного Суду України», «вето є правом (можливістю) Президента України повернути закон парламенту для повторного розгляду; це право здійснюється шляхом прийняття певного акту або шляхом письмового повідомлення (листа) про повернення закону для повторного розгляду з відповідними пропозиціями», «акт Президента України щодо накладення вето на закон має ознаки такого правового акта, як застосування права»; «пропозиції Президента України, по-перше, за змістом є правовою формою здійснення права вето, по-друге, формою волевиявлення глави держави, по-третє – правовим актом, що тягне відповідні юридичні наслідки» [17, с. 72]. Розвиваючи думку українських учених (С.Серьогіної, Ю.Тодики, В.Яворського), автор наголошує на тому, що вето Президента України необхідно оформлювати указом глави Української держави, оскільки воно є актом державної влади та має суттєві юридичні наслідки. «Указне» оформлення «вето» президента, з одного боку, сприяло б демократизації та відкритості публічної влади, оскільки дало б змогу широкій громадськості ознайомитись з ним, а з іншого – відкрило б можливість опротестовувати указ про накладення вето в Конституційному Суді України. Більш того, такий указ повинен публікуватися в офіційних виданнях, що дало б змогу широкій громадськості ознайомитись із його змістом та сприяло більшій відкритості влади і демократизації українського суспільства.

Висновки. Пропозиції Президента України до прийнятого Верховною Радою України закону мають несамостійний характер, так як вони видаються лише на прийнятий закон парламентом; відкритий характер – розглядаються і оголошуються на засіданні парламенту; та тягнуть за собою можливість парламенту їх не враховувати так само як і прийняти в цілому. На нашу думку, застосування Президентом права вето на прийнятий закон не повинно бути самоціллю, а лише інструментом підвищення якості того чи іншого закону, причому потрібно, щоб дана процедура гармоніювала з конституційним статусом Верховної Ради України. Ураховавши вищенаведені моменти ми зможемо уникнути протистояння між парламентом і Президентом у питаннях законотворення, цим самим підвищиться авторитет цих двох інститутів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Політологічний енциклопедичний словник / упорядник В.П. Горбатенко; За ред. Ю.С. Шемшученка, В.Д. Бабкіна, В.П. Горбатенка – 2-е вид., доп і перероб. – К.: Генеза, 2004. – 400с.
2. В. Н. Шаповал Сравнительное конституционное право. – К.: ИД «Княгиня Ольга», 2007. – С.308
3. О.Н. Ярмиш, О.М. Коломієць Глава держави і парламент: проблема взаємодії в зарубіжній конституційній практиці/ Парламентська реформа: теорія і практика. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2001. – 289с.
4. Басу Д.Д. Основи конституционного права Индии. – М., 1986. – 660с.
5. Серьогіна С.Г. Компетенція Президента України: теоретико-правові засади: дис. ...канд. Юрид. Наук: 12. 00. 02 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 1998. – с. 192
6. Костицька І. О. Інститут президенства в Україні становлення і функціонування: теоретико-правовий аналіз. – К., 2003. – 496с.
7. Федоренко В. Л. Конституційно-правові основи всеукраїнського референдуму: проблеми теорії та практики: дис. ...канд. юрид. наук / Київський університет ім. Т. Г. Шевченка. – К., 1999. – 195с.
8. Мазур Д. В. Акти правотворчості Президента в республіках зі змішаною формою правління (загальнотеоретичний аспект): дис. ... канд. юрид. наук: 12. 00. 01 / Харківський національний університет внутрішніх справ. – Х., 2006. – 188с.
9. Сахаров Н.А. Институт президенства в современном мире. – М., 1994. — 176с.
10. Верховна Рада України: інформаційний довідник. – К.: Парламентське видавництво. – 2006. – 258с.
11. Баталов О. Президентське вето в сучасних демократичних системах. Аналітична записка. – [Електронний ресурс] / О. Баталов, О. Авксентьев. – Режим доступу: www.niss.gov.ua/articles/282/
12. Шаповал В.М. Зарубіжний парламентаризм. – К.: Основи. – 1993. – 280 с.
13. Президентське вето в сучасних демократичних системах. Аналітична записка./ Національний інститут стратегічних досліджень при Президенті України / [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/282/>
14. Кривенко Л. Суверенітет парламенту. Теорія і практика. – Віче. – 1998. – №4. – С.32-48
15. Мудра О.М. Конституційний статус суб'єктів права законодавчої ініціативи: дис. ...канд. юрид. наук: 12.00.01/ Київський національний університет ім. Т.Г. Шевченка. – К., 2003. – 193с.
16. О.Н. Ярмиш, О.М. Коломієць Глава держави і парламент: проблема взаємодії в зарубіжній конституційній практиці/ Парламентська реформа: теорія і практика. – К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2001. – 289с.
17. Барабаш Ю. Г. Державно-правові конфлікти на сучасному етапі державотворення: конституційно-правовий аспект: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02 / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого. – Х., 2009. – 415с.

УДК 340.0; 340.134

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ТЕХНІКИ РОЗПОРЯДЧИХ АКТІВ

FEATURES LEGAL TECHNIQUE REGULATORY ACTS

Пригара Л.І.,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри міжнародного приватного права,
правосуддя та адвокатури
Ужгородського національного університету,
суддя Господарського суду Закарпатської області*

Ступник Я.В.,

*кандидат юридичних наук,
доцент кафедри кримінально-правових дисциплін
та міжнародного кримінального права
Ужгородського національного університету*

Статтю присвячено висвітленню особливостей юридичної техніки розпорядчих актів. Визначено поняття, сутність і значення розпорядчих актів в системі актів правозастосування. Розкрито зміст юридико-технічної будови розпорядчих актів на прикладі практики роботи Господарського суду Закарпатської області.

Ключові слова: юридична техніка, розпорядчий акт, акт правозастосування, господарські відносини.

Статья посвящена рассмотрению особенностей юридической техники распорядительных актов. Определены понятие, сущность и значение распорядительных актов в системе актов правоприменения. Раскрыто содержание юридико-технического строения распорядительных актов на примере практики работы Хозяйственного суда Закарпатской области.

Ключевые слова: юридическая техника, распорядительный акт, акт правоприменения, хозяйственные отношения.

The article is devoted to coverage of legal technology features of administrative acts. The concept, essence and significance of regulatory acts in the system acts enforcement. The content of legal and technical structure of administrative acts by the example of the practice of the Economic Court of the Transcarpathian region. Regulatory acts in the system of enforcement acts are central because they have enormous political and economic value (in this case we are talking about the use of regulations at all levels of the state apparatus). Regulatory acts primarily characterize the power relations within the state mechanism to ensure coherence of internal and external cooperation within the entire system of state and reflecting the specific relationships between entities that are endowed with powers legally regulated, and the servants who have a system of obligations to the will of the first conquest and compliance issues. In legal literature almost no independent research, which provide a definition of administrative acts, describing their nature and essence. In our opinion, the answers to these questions can be provided only if a comprehensive research institute of law and its legal documents. Administrative act is a certain official document that establishes the imperious dictates authorized entity apply and which is subject to aimed at strict implementation of its requirements on the part of recipients, in order to establish some order and stability in the managerial relationship.

Key words: act of law, administrative act, act of enforcement, economic relations.